

GÖKHAN TURHAN

**ULUSLARARASI HAVA YOLU
TAŞIMALARINDA TAŞIYICININ
YÜKE İLİŞKİN SORUMLULUĞU**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XVII
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

Hava Yoluyla Taşıma Sözleşmesi

I. Hava Yoluyla Taşıma Sözleşmesi'nin Tanımı, Unsurları ve Kuruluşu	7
A. Hava Yoluyla Taşıma Sözleşmesinin Tanımı	7
B. Hava Yoluyla Taşıma Sözleşmesinin Unsurları	9
1. Taşıma Taahhüdü.....	9
a. Kavram.....	9
b. Hava Yoluyla Taşıma Sözleşmesinin Konusu	11
c. Taşımanın Hava Aracı İle Gerçekleştirilmesi	14
2. Taşımanın Ücret Karşılığında Yerine Getirilmesi	16
C. Hava Yoluyla Taşıma Sözleşmesinin Kuruluşu.....	19
1. Genel Olarak.....	19
2. Hava Yoluyla Taşıma Sözleşmesinin Şekli	21
3. Hava Yoluyla Taşıma Sözleşmesinin İçeriği	22

II. Hava Yoluyla Taşıma Sözleşmesinin Tarafları ve İlgili Diğer Kişiler	23
A. Hava Yoluyla Taşıma Sözleşmesinin Tarafları	23
1. Taşıyıcı	23
a. Kavram.....	23
b. Akdi Taşıyıcı.....	26
c. Fiili Taşıyıcı	27
d. Müteakip Taşıyıcı	29
e. Temsilci Vasıtasıyla Yapılan Taşımalarda Taşıyıcı	31
2. Gönderen	33
3. Yolcu	34
B. İlgili Diğer Kişiler	36
1. Gönderilen	36
2. Taşınacak Yükün Sahipleri	37
III. Hava Yoluyla Taşıma Sözleşmesinin Hukuki Niteliği	37
A. Genel Olarak	37
B. Türk Ticaret Kanunu'nda Düzenlenen Bir Sözleşme Olması.....	39
C. Kesin Vadeli İşlem Olma Niteliği	40
D. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme Olma Niteliği	40

İkinci Bölüm

Hava Yoluyla Yapılan Uluslararası Taşımalarda Taşıyıcının Sorumluluğuna İlişkin Düzenlemeler ve Uygulanma Şartları

I. Taşıyıcının Sorumluluğunu Düzenleyen Hükümler.....	43
A. Genel Olarak	43
B. 1929 Tarihli Varşova Sözleşmesi ve Ek Protokolleri (Varşova/Lahey Sistemi)	44
1. 1929 Tarihli Varşova Sözleşmesi	44
2. 1929 Tarihli Varşova Sözleşmesi'nin Tadilleri	47

a.	1955 Tarihli Lahey Protokolü	47
b.	1971 Tarihli Guatemala City Protokolü	50
c.	1975 Tarihli Montreal Protokolleri	52
d.	1961 Tarihli Guadalajara Ek Sözleşmesi	54
C.	Özel Taşıma Anlaşmaları	56
1.	1966 Tarihli Montreal Geçici Anlaşması (1966 Montreal Intercarrier Agreement)	56
2.	1995 Tarihli IATA Geçici Anlaşması (1995 IATA Intercarrier Agreement) ve 1996 Tarihli Hükümlerin Uygulanmasına dair Anlaşma (1996 Measures of Implementation Agreement)	58
D.	1999 Tarihli Montreal Sözleşmesi	60
1.	1999 Tarihli Montreal Sözleşmesi'nin Hazırlanması	60
2.	Varşova/Lahey Sistemi'nin Konsolidasyonu	62
3.	Montreal Sözleşmesi'nin Taşıyıcının Sorumluluğu Açısından Getirdiği Düzenlemeler	65
4.	Montreal Sözleşmesi Kapsamında Belirlenen Sorumluluk Sınırlarının Tadil Edilmesi	67
E.	Ulusal Hukuk	68
1.	Genel Olarak	68
2.	Mahkemenin Kendi Hukuku (Lex Fori)	68
3.	Taraflarca Sözleşme Çerçevesinde Belirlenen Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bağlama Kurallarına Göre Tayin Edilecek Hukuk	70
a.	Yolcu Taşımalarına Uygulanacak Hukuk	71
b.	Yük Taşımalarına Uygulanacak Hukuk	72
II.	IATA Şartları	74
A.	Sözleşmesel Hükümler	75
1.	Genel İşlem Şartları	75
2.	Özel Sözleşme Şartları	75
III.	Varşova/Lahey Sözleşmesi'nin ve Montreal Sözleşmesi'nin Uygulanma Şartları	76

A. Genel Olarak.....	76
B. Taraflar Arasında Bir Taşıma Sözleşmesinin Mevcut Olması	77
C. Taşımanın Hava Aracıyla Yapılıyor Olması.....	79
D. Taşımanın Ücret Karşılığında Yapılıyor Olması	81
E. Taşımanın Konusunun Yolcu, Bagaj veya Yük Olması	84
F. Taşımanın Uluslararası Nitelikte Olması	88

Üçüncü Bölüm

Taşıyıcının Sorumlu Olduğu Haller, Taşıyıcının Sorumluluğunun Şartları ve Hukuki Niteliği

I. Taşıyıcının Yükün Zayi Olması ve/veya Hasara Uğraması Halinde Doğan Sorumluluğunun Şartları ve Hukuki Niteliği	95
A. Taşıyıcının Sorumluluğunun Şartları	95
1. Genel Olarak.....	95
2. Zarara Sebebiyet Veren Olay	96
3. Zarara Sebebiyet Veren Olayın Hava Yolu İle Taşıma Süresi İçerisinde Meydana Gelmesi	97
4. Zarar	102
a. Genel Olarak.....	102
b. Zıya	102
c. Hasar.....	105
d. İlliyet Bağı	106
e. Taşıyıcının Sorumluluğunun Hukuki Niteliği	107
II. Taşıyıcının Yükün Gecikmesi Halinde Sorumluluğunun Şartları ve Hukuki Niteliği	109
A. Taşıyıcının Sorumluluğunun Şartları	109
1. Genel Olarak.....	109
2. Gecikme	110
3. Zarar	116
4. İlliyet Bağı.....	120

B. Taşıyıcının Sorumluluğunun Hukuki Niteliği	121
---	-----

Dördüncü Bölüm

Taşıyıcının Adamlarının Belirlenmesi ve Sorumluluğunun Şartları

I. Taşıyıcının Adamları Kavramı	123
A. Genel Olarak	123
B. Taşıyıcının Tabiiyetinde Olan ve Sürekli Hizmetlerinden Yararlanılan Kişiler	126
C. Taşıyıcının Hizmetlerinden Yararlandığı Kişiler	128
II. Taşıyıcının Adamlarının Fiillerinden Doğan Sorumluluğunun Şartları.....	131

Beşinci Bölüm

Taşıyıcının Sorumluluğunun Kapsamı ve Sorumluluktan Kurtulması

I. Taşıyıcının Sorumluluğunun Sınırlandırılması, Sorumluluk Açısından Öngörülen Limitler ve Taşıyıcının Sınırsız Sorumluluğu	133
A. Genel Olarak.....	133
B. Sınırlı Sorumluluk	134
1. Sınırlı Sorumluluk İlkesinin Uygulandığı Haller	134
2. Sınırlı Sorumluluk Açısından Öngörülen Limitler	137
a. Sorumluluk Limitleri	137
i. Limitlerde Esas Alınan Değerler	137
ii. Miktar Yönünden Sınır	138
iii. Poincaré Frank'ın Türk Lirası'na Çevrilmesi ile ilgili Bazı Problemler.....	140
iv. Gönderen Tarafından Özel Bildirimde Bulunulması Halinde Taşıyıcının Sorumluluğu	143

v. Taşıyıcının Sorumluluk Sınırlarının Sözleşme ile Değiştirilmesi	145
3. Sınırlı Sorumluluk Açısından Nazara Alınması Gereken Diğer Haller	147
a. Müterafik Kusur	147
b. Mahkeme Masrafları ve Diğer Yargılama Giderleri	148
4. Sınırlı Sorumluluktan Yararlanacak Kişiler	149
a. Taşıyıcı	149
b. Taşıyıcının Adamları	149
C. Sınırsız Sorumluluk	151
1. Genel Olarak	151
2. Sınırsız Sorumluluk Sebepleri	152
a. Hava Yük Senedinin Düzenlenmemesi veyahut Gerekli Kayıtları İçermemesi	152
i. Varşova/Lahey Sözleşmesi'ne göre	152
ii. 1975 tarihli 4 numaralı Montreal Protokolü'ne Göre	155
iii. 1999 tarihli Montreal Sözleşmesi'ne Göre	155
b. Taşıyıcı ve/veya Adamlarının Belirli Tür Davranışları	156
i. Genel Olarak	156
ii. Türk Hukuku'nda Kast ve İhmal Kavramları	157
iii. Varşova/Lahey Sözleşmesi'ne göre	159
iv. 1975 tarihli 4 numaralı Montreal Protokolü'ne Göre	164
v. 1999 tarihli Montreal Sözleşmesi'ne Göre	165
II. Taşıyıcının Sorumluluktan Kurtulması	167
A. Genel Olarak	167
B. Sorumluluktan Kurtulma Halleri	167
1. Kurtuluş Kanıtı	167
a. Genel Olarak	167
b. Varşova/Lahey Sözleşmesi'ne Göre	168
i. Gerekli Tedbirlerin Alınması	168
ii. Mücbir Sebep (Force Majeure)	171

c. 1999 tarihli Montreal Sözleşmesi'ne Göre	173
2. Müterafik Kusur	174
a. Genel Olarak	174
b. Türk Hukukunda Müterafik Kusur Kavramı	175
c. Varşova/Lahey Sözleşmesi'ne Göre	175
d. 1999 tarihli Montreal Sözleşmesi'ne Göre	177
3. Sözleşmesel Hükümler.....	179
a. Sözleşmesel Hükümlerin Geçerlilik Şartları	179
b. Varşova/Lahey Sözleşmesi'nin Yük Taşımaları Bakımından Getirmiş Olduğu İstisna.....	180

Altıncı Bölüm

Sorumluluk Davaları

I. SORUMLULUK DAVALARININ TARAFLARI VE TARAFLARIN İSPAT YÜKÜ	183
A. Taraflar	183
1. Davacı	183
2. Davalı.....	187
a. Taşıyıcı.....	187
b. Taşıyıcının Adamları	189
B. Tarafların İspat Yükü	190
1. Sınırlı Sorumluluk Halinde İspat Yükü	190
2. Sınırsız Sorumluluk Halinde İspat Yükü	191
II. SORUMLULUK DAVALARININ HUKUKİ SEBEPLERİ, DAVA AÇMA SÜRELERİ, GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME VE TAHKİM	192
A. Sorumluluk Davasının Hukuki Sebepleri	192
B. Dava Açma Süreleri	195
C. Görevli Mahkeme.....	198
D. Yetkili Mahkeme	199

1. Genel Olarak	199
2. Taşıyıcının İkametgâhı Mahkemesi	203
3. Taşıyıcının Asıl İş Merkezinin Bulunduğu Yer Mahkemesi	204
4. Taşıyıcının Taşıma Sözleşmesini Yaptığı İş Yerinin Bulunduğu Yer Mahkemesi	204
5. Varma Yeri Mahkemesi	206
E. Tahkim	207
III. SORUMLULUK DAVALARINA İLİŞKİN DİĞER BAZI MESELELER.....	208
A. Yük Taşımalarında Hasarın ve Gecikmenin İhbarı	208
B. Mahkeme Masrafları, Dava ile ilgili Diğer Masraflar ve Faiz....	213
C. Özel Çekme Hakkı'nın Kur Değerinin Hesaplanması	215
SONUÇ	217
KAYNAKÇA	223